

kurzih se bodo dobivale za jako nizko ceno. Kupila jih bo seveda Wittgensteinova skupina spekulantov.

Kadar pa se zopet rešijo visoke carine, kadar bodo mali konkurentje izkrvaveli, tedaj — o tem smo lahko prepričani, — se pa zopet obnovi kartel. Cene železu bodo zrastle tako, da inozemska konkurenca ne bo mogoča in za majhen denar kupljene delnice se bodo zopet prodale po visokih kurzih. Wittgenstein in njegovi spekulanti bodo pobasali lepe milijone v svoje žepe, a nihče se ne bo upal jim reči, da so postopali kakor cestni roparji.

Tako se pri nas pri belem dnevu šopiri najgrše razbojništvo. Seveda pride čas, ko se bodo karteli tudi pri nas preživeli in ko bodo razpadali iz tistih vzrokov, kakor razpadajo v Nemčiji, a sedanji razpad našega železarskega kartela ni še s tem v nobeni zvezi.

Kmetijstvo.

Sadjarstvo.

Najugodnejši čas za sajenje dreves je v jeseni, začeni z oktobrom pa do tedaj, ko začne zemlja zmrzovati. Dobro je, če se v ta namen jame že poleti ali vsaj mesec dni pred sajenjem skopajo, da se zemlja zrahlja. Drugi čas sajenja je pa spomladi, ko se zemlja že stali in ni več pričakovati prehude zime, torej druga polovica marca in mesec april, saditi se pa mora vsaj poprej, ko začne drevje poganjati. Za to sajenje je pa dobro jame že v jeseni skopati. Zvedeni sadjarji ne priporočajo preglobokih jam, pač je pa dobro, če so kolikor mogoče široke za to, da korenine, ki rasejo na širokost, najdejo dovolj zrahljane in rodovitne zemlje. Vprašati se zna, ali se sme drevescu pognojiti? Gaucher pravi, da le tisti gnoj škoduje drevescu, ki se mu ne da. Vender je sveži hlevski gnoj preoster, ako bi ga dali neposredno na korenine. Ako se drevesce z gnojnico zalije, se mora ta pomešati z vodo, ker je drugače preostra. Drevesce pred sajenjem v gnojnici namakati, je prav škodljivo. Najboljši gnoj je kompost, pepel in umetna gnojila, kdor jih ima, med njimi koščena moka (superfosfat), Tomaževa žindra in Kalijevi zmesi. Vse to pa se mora z zemljo dobro pomešati. Kako nam je tedaj ravnati, ako sadimo mlado drevo? Skoplje se naj jama kakih 40 cm globoko in kolikor mogoče široko, zgornja živa zemlja se naj meče na eno stran; spodnja bolj mrtva pa na drugo stran. Potem naj vse pusti do sajenja drevesca, da se zemlja zrahlja. Ko se misli drevesce saditi, se zmeče v jamo najpoprej živa zemlja in se pomeša s kakim gnojilom, potem pa se napolni jama z bolj mrtvo zemljo, ki se še bolj pomeša z gnojem. Potem se posadi na sredo jame kak močen kol, ki pa naj ne sega do vej drevesca, da se ob nje ne drgne, kar bi mu napravilo pozneje rano. Na to se postavi drevesce tik kola v napolnjeno jamo, in začne se ostala zemlja tako dolgo devati na korenine, dokler

niso za kakih 5 cm pokrite. Na zadnje se dobro zalije. To je važno za to, da se zemlja dobro koreninam prileže, da ne ostanejo vmes prazni prostori, kar stori, da se drevesce mnogokrat posuši. Ali je treba korenine prirezati? Da, in sicer se naj pustijo glavne korenine kak mali pedenj dolge, drobne stranske koreninice se pa naj čisto porežejo, ali se pa pustijo kakega pol cm dolge, kar je še boljše. Ali je treba veje obrezati? Po skušnji pisalca teh vrstic jih je boljše prikrajšati že koj pri sajenju in sicer že zavoljo tega, da pozneje veter drevesca preveč ne maje. Lucas pravi nasprotno, pa mu ne damo veljati, da bi bilo boljše, prvo leto veje neobrezane pustiti.

Kakor rečeno je boljše, da se jama vsaj nekaj časa pred sajenjem skopa. Za silo pa tudi velja, če se jama naredi ravno prej, ko se drevesce vsadi. V tem slučaju se pa naj poišče za korenine v bližini kje zrahljana zemlja, ali pa se jim pridene drobnega peska iz potoka ali od kod že. Rezi na koreninah naj bodo vselej na spodaj obrnjene. Na zadnje se vse dobro z vodo zalije, in se zemlja rahlo na korenine pritisne. Zemljo okoli vsajenega drevesca z nogami močno teptati, ni dobro!

S čim se navadno pri sajenju mladega drevesca greši? Poglavitni pregrešek je, ako se drevo pregloboko sadi. Če je drevo pa že veliko in je bilo pregloboko vsajeno, naj se vsaj zemlja okoli debla odkopa blizu do korenin. Drugi nedostatek je, da se sadijo slabo ukoreninjena drevesca. Nekateri iščejo divjake za cepljenje po lesovih. Drevesa iz takošnjih izrejene ne bodo navadno imele dobrih korenin. Najboljše je, da se divjaki zredijo v drevesnicah iz peček in da se že po prvem letu presadijo. Mora se jim pa korenina vsaj za tretjino prirezati. Potem poženejo lepe stranske korenine.

Nekateri menijo, da je boljše, ako se drevo v zemlji zredi. Temu pa ni tako! Tudi žival ne bode dobro uspevala, ako se jej v prvi mladosti preslabo godi! Za drevesnico se mora tedaj odbrati dobra zemlja! S svežim gnojem pa gnojite grede, na katere se tisto leto sejejo pečke, pa bi vender ne bilo dobro za to, da ne pridejo mlade koreninice v neposredno dotiko z ostrimi snovi.

Kmetijske raznoterosti.

Razglas. Na podstavi deželnega zakona z dne 18. februarja 1885 (dež. zak. št. 13) se s tem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce najpozneje do 10. decembra 1901 pri političnem okrajnem oblastvu, v čegar okolišu se nahaja stajališče žrebčev. Dovoljeno je zglasilo izvršiti pisмено ali ustno; ob enem pak je naznaniti ime in imek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost, barvo in stajališče žrebčev. Za žrebce sploh pod štirim leti in za noriške žrebce pod tremi leti se ne dajejo dopustila za spuščanje. Kje in kedaj bode izborna komisija zglasene žrebce pregledovala in zanje dajala dopustila, dá se ob svojem času na znanje. C. kr. deželna vlada za Kranjsko. V Ljubljani, dne 9. oktobra 1901.

Kako se more ohraniti sveže grozdje? Iz Rusije pošiljajo na vse strani sveta sveže grozdje. Da se to ohrani sveže, ga devljejo v velike posode. Na dno nasujejo prosa in nato grozdje in tako dalje do vrha, na vrh pa zopet mnoga prosa. Glavno pri tem je, da se posoda tako zapre, da zrak ne more va-njo. Tako spravljeno grozdje ostane baje tudi po dve leti sveže.

Poučni in zabavni del.

Vila Amorosa.

Francoski spisal Emil Zola.

Ali čuješ, Milica, kako bije jesenski dež na stekla oken? Veter tuli po dolgem koridoru. Oduren je tak večer, ko stoji ubožec od mraza pred durmi bogatina, katerega izvablja bal na ples pod zlatimi lestenci.

Odloži svoje atlasove čevljičke, sedi na moje naročje, tu blizo žarečega ognja, odloži bogati svoj nakit, ker povedati ti hočem danes pravljico, lepo pravljico o Vili!

Veš že Milica, da je stal v starih časih ondi-le vrh gore trden, temen in silen grad s stolpi in nasipi ter z mostovi s težkimi verigami. Možje, oblečeni popolnoma v železo, so stražili noč in dan na obzidju, in samo vojniki so našli dober sprejem pri grofu Bojevitu, grajskem gospodarju.

Ko bi bila ti videla starega bojnika sprehajati se po dolgih galerijah, ko bi bila ti slišala odmev njegovega kratkega in pretečega glasu, od groze bi bila vstrepetala, prav tako kakor je trepetala tedaj njegova unukinja Bogdana, pobožna in ljubka plemenska gospica.

Nisi li nikdar zapazila za rana, kako se razvije marjetica ob prvih solnčnih poljubih med koprivami in malinjem? Tako je vzcveta ta mlada deklica med trdimi vitezi.

Ko je bila še otrok, pustila je igrače, če je zagledala strica, in porosile so solzice njene oči. Sedaj je bila velika in lepa; njene prsi je napolnjevalo neko negotovo koprnenje in vselej jo je prešinil še večji strah, kadar je vstopil grajščak Bojevit.

Bivala je v stranskem stolpu in bavila se z izdelovanjem lepih zastav; kadar je počivala, je moleč k Bogu, gledala skozi okno, motreč smaragdno deželo in azurno nebo.

Kolikokrat je vstala po noči, da je občudovala zvezdice in kolikokrat se je tedaj dvignilo nje šestnajst letno srce v nebeške prostore vprašajoč blesteče sestrice: Kaj jo vznemirja toli jako?

Po teh prebedenih nočeh, po teh vzkrikih po ljubavi, je hotela vsekdar ogrliti viteza. Toda zavračal jo je njegov mrzel pogled, njegova osorna beseda in trepetaje je poprijela vedno spet svojo iglico.

Ti obžaluješ ubogo deklico, Milica, ki je bila slična sveži in duhteči roži, katere kras in vonj se prezira.

Nekoč so zasledovale njene sanjajoče oči dvojico grlic. Kar zasliši mil glas pevca pod gradom. Pripognila

se je iz okna in zagledala lepega mladega moža, kateri je, zadnjo pesem še na ustnicah, prosil gostoljubja.

Slušala ga je, a umela ni besed; vendar je nežni glas razburil tako njeno srce, da so solzice počasi kapljale po njenem licu in porosile vejico majarona, ki jo je ravno držala v roki.

Grad pa je ostal zaprt. Raz obzidje je klical obo-roženec: „Odstranite se! Tukaj bivajo samo vojniki.“

Bogdana pa je zrla še vedno doli. Spustila je iz roke solzorosno vejico majarona, ki je padla prav pred pevceve noge. Vspogledal je pevec in, zazrši zlatokodro glavico, poljubil je vejico ter odhajal, obračujoč se pri vsakem koraku.

Ko je izginil, začela je Bogdana moliti k Bogu in molila je dolgo, dolgo. Zahvaljevala se je nebesom, ne da bi vedela za kaj. Čutila se je srečno, ne da bi poznala predmet svoje radosti.

Po noči pa je imela lep sen.

Zdelo se ji je, da vidi vejico majarona, katero je vrgla pevcu. Polagoma se je vzdigovala iz osrčja trepetajočih peresc Vila, najnežnejša Vila, s plamtečimi perotnicami, s krono iz spominčič in z dolgo zeleno haljo v barvi upanja.

„Bogdana“, je rekla z blagodnečim glasom, „jaz sem Vila Amorosa. Jaz sem bitje, ki ti je danes zjutraj prineslo Dragomira, mladega moža z milodonečim glasom. Jaz sem tista, ki je sklenila, tvoje solze utrniti. Stopila sem na zemljo, da poiščem srca in zblížam hrepeneče. Jaz posečam palače in kočje in često me je veselilo, združiti pastirsko palico s kraljevim žezlom. Jaz trosim cvetice na pot svojih varovancev in zvežem jih s tako dražestnimi in blestečimi nitkami, da srca od veselja trepečejo. V travici ob potu bivam, v svetlih plamenih ognjišča po zimi, v draperijah zakonske postelje, in povsodi ljubko kramljanje. Ne solzi se več, Bogdana! Jaz sem Amorosa, dobra Vila in prihajam, utrinjat tvoje solze.“

In izginila je v cvetko nazaj, katera se je zopet izpremenila v popje, sklenivši cvetna peresca . . .

Ti, Milica, veš najbolje da živi Vila Amorosa. Evo je, kako raja v žarnem ognju našega ognjišča in obžaluj revčke, ki nečejo verovati v mojo lepo Vilo . . .

Ko se je Bogdana zdramila, razsvetljeval je solnčni žarek njeno spalnico; ptičji spev se je glasil zunaj in jutranji vetrič, vonjiv še od prvega poljuba cvetic, se je igral z nje zlatima kitama.

Radostna je vstala, prepevala ves dan in nadejala se tega, kar ji je povedala blaga Vila.

Vsak trenotek se je ozrla v daljavo, nasmehljajoč se vsakemu mimo letečemu ptičku, in čutila je tako navduševljenost, da je od radosti poskakovala ter ploskala z ročicama.

Ko se je zmračilo, šla je v veliko grajsko dvorano, k dedu.

Pri grofu Bojevitu pa je bil vitez, ki je pazno poslušal starčeve pripovedke.